

Приложение 4

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ ТЕНДЕНЦИИ В ОБЩИНА ДЕВИН

Община Девин е втората по големина община в област Смолян.

Община Девин заема 575 кв. км площ, която представлява 17,83 % от област Смолян. Броят на населените места в общината е 16, а населението към 31.12.2010 г. наброява 12 963 жители.

Община Девин е разположена в централните Родопи, област Смолян и е част от Южен централен район и отговаря и на шестте условия по чл.9, ал.1 за Изостанали селски райони от Наредбата за критериите за определяне на районите за целенасочено въздействие и териториалния им обхват, приета с ПМС № 105 от 02.06.1999 г., обн. ДВ, бр.53 от 11.06.1999 година.

Община Девин притежава значими ресурси за решаване на основните проблеми и постигане на успешно и устойчиво икономическо развитие. Те са свързани със съхранената природна среда, богатството на природните ресурси, потенциала на земеделските земи и уникалното културно-историческо наследство. Анализът на социално-икономическия профил показва, че въпреки реализираните проектни дейности за подобряване на инфраструктурата, опазване на биологичното разнообразие, разпространение на културното наследство и трансгранично сътрудничество, основните проблеми в общината продължават да бъдат: ниската конкурентноспособност на местната икономика, високата безработица и отрицателната демографска характеристика.

1. Икономически профил на общината

По данни на Статистическия регистър броя на **регистрираните стопански субекти** в община Девин за периода 2005-2009 г. нараства с 679. През 2009 г. техният брой е 2 142. Най-голям е дялът на икономическите субекти в селското стопанство – 30,3 %, следвани от тези в търговията и ремонт на МСП – 29,1 %. Независимо, че туризма се определя като структуроопределящ отрасъл в общината, относителният дял на регистрираните стопански обекти в хотелиерството и ресторантьорството през 2009 г. е под 10% спрямо общия брой.

Таблица 1: Регистрирани стопански субекти по икономически дейности и сектори към 31.12.2009 г. в община Девин

Икономически дейности	Общо	Обществен сектор	Частен сектор
Общо	2142	48	2094
Селско, горско и рибно стопанство	650	4	646
Добивна промишленост	4	-	4
Преработваща промишленост	114	-	114
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	5	-	5
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	1	-	1
Строителство	72	1	71
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	623	1	622
Транспорт, складиране и пощи	148	-	148
Хотелиерство и ресторантьорство	205	-	205
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	7	-	7
Финансови и застрахователни дейности	15	-	15
Операции с недвижими имоти	15	-	15
Професионални дейности и научни изследвания	55	1	54
Административни и спомагателни дейности	25	-	25
Държавно управление	16	16	-
Образование	26	21	5
Хуманно здравеопазване и социална работа	50	3	47
Култура, спорт и развлечения	13	1	12
Други дейности	98	-	98

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

Анализът показва, че през разглеждания период е налице нарастване на обектите за търговия и ремонт на автомобили и мотоциклети с 91 броя, а в сферата на селското стопанство със 162 единици. Произведената продукция в нефинансовия сектор бележи непрекъснат ръст на нарастване до 2008 г., след което поради икономическата криза настъпва тенденция на намаляване. През 2008 г. произведената продукция, приходите от дейността и реализираната печалба се увеличават почти 5 пъти в сравнение с 2007 година. Това се дължи на стартиралите инфраструктурни проекти в общината, реализираните частни инвестиционни проекти в сферата на туризма и изграждането на МВЕЦ. Печалбите на предприятията бележат ръст от 8874 хил. лева през 2007 г. на 43 289 хил. лева през 2009 г. Тенденцията на нарастване е характерна и за регистрираната загуба.

Таблица 2: Основни икономически показатели за стопанските единици от Община Девин (нефинансов сектор)

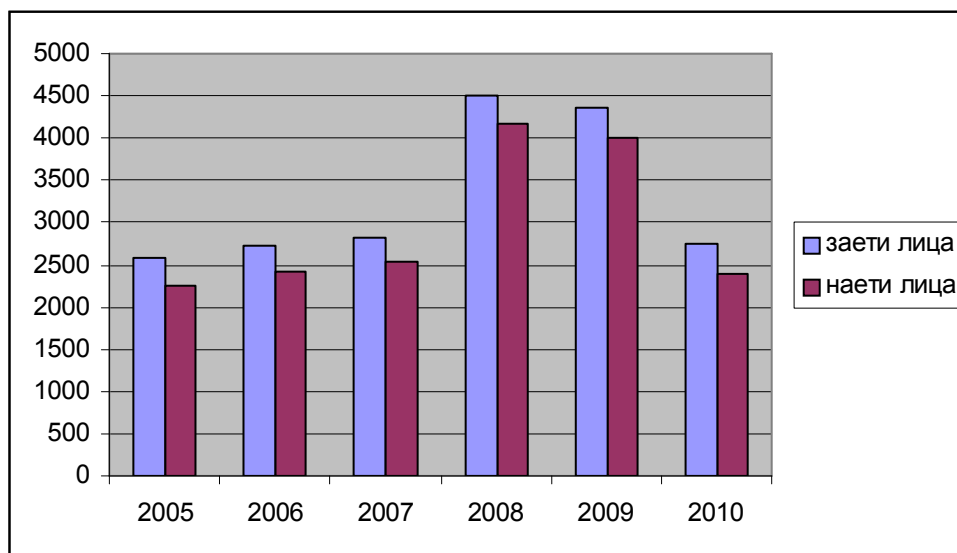
Година	Бруто продукция	Приходи от дейността	Нетен размер на приходите от продажби	Разходи за дейността	Печалба, формирана в отрасъла	Загуба, формирана в отрасъла
2005	48758	70420	68720	69554	2942	2276
2006	68226	97729	96855	95059	3808	1617
2007	91244	134380	133507	127393	8874	2283
2008	437712	493251	474424	479518	16123	3502
2009	357881	406802	384882	370761	43289	8198
2010	117 289	156 487	148 933	155 473	9 671	8 864

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

Преобладаваща част от предприятията през 2009 г. в община Девин – 88,5 % са микропредприятия с до 9 заети лица. Едва 9% са малките фирми с от 10 до 50 човека, средни и големи предприятия няма. Основно затруднение на бизнеса (МСП) и през 2009 г. е недостигът на финансови ресурси за оборотни нужди, обучение на персонала, инвестиции и модернизация.

Правопропорционално на увеличаване на нетните приходи и реализираната в предприятията печалба, нараства и броя на заетите и наетите лица. През 2008 г. броят на заетите се увеличава с 37,4% (с 1 690 души) в сравнение с броя им от 2007 г. – 2 823 души.

Графика 1: Брой заети и наети лица в нестопанския сектор по години

Структурата на наетите лица показва, че през 2008 г. най-голям е дялът на наетите в сферата на строителството – 36,4%, последван от наетите в сферата на преработващата промишленост – 22,8%. Едва 8,3 % от всички наети са в сферата на хотелиерството и ресторантьорството. Анализът показва, че броя на наетите в туризма бележи непрекъснатата

тенденция на нарастване, докато в селското стопанство на намаляване. През 2008 г. броят на наетите в строителството нараства с близо 80 %, а в преработващата промишленост с 14%, след което през 2009 г. е налице отново спад. Една от причините за този ръст в строителството и преработващата промишленост е стартирането и изпълнението на големи инфраструктурни проекти - хидровъзел “Цанков камък” и обходния път Девин – Лясково-Михалково.

Средната годишна работна заплата в община Девин нараства почти двойно през последните години - от 4 718 лева през 2007 г. на 9 006 лева през 2009 г. Тенденцията на повишаване е постоянна. Нивото на средната годишна работна заплата в община Девин през 2009 г. е по-висока средно с около 35 % от тази в съседните общини в област Смолян и от средната стойност за областта.

Планинският релеф и неплодородните почви в района определят ниското равнище на развитие на **селското стопанство** в община Девин. Земеделските територии в общината заемат общо 144 692 дка (25% от площта на общината при общо за област Смолян 26,6 %), от които обработваемите земи представляват 51 277 дка.

Таблица 3: Баланс на земеделските земи по начин на трайно ползване в община Девин

Землище	Необработваеми земи (дка) (приблизително 60% от общата площ)	Ниви (дка)	Ливади (дка)	Пасища мери (дка)	Общо (дка)
Девин с кв. Настан		3794	7342	7702	18838
Грохотно		823	1722	688	3213
Беден		1200	5050	5631	11881
Брезе		2354	2708	4063	9125
Гьоврен		875	1537	530	2942
Кестен		368	1272	3079	4719
Лясково		7092	1480	4126	12698
Михалково		951	1056	644	2651
Селча		2045	1070	1518	4633
Стоманево		443	758	453	1654
Триград със землищата на селата Водни пад и Жребево		1129	4276	6855	12260
Осиково		1200	1555	3811	66566
Чуруково		806	590	839	2235
ОБЩО	56049.0	23080	30416	39919	93415

Източник: Общинска служба по земеделие - гр. Девин, м.януари 2012 г.

Използването на целия капацитет на **обработваемата земя** чрез формирането на условия и мотивация за изграждане и развитие на модерен аграрен сектор, е предпоставка за очертаващите се приоритети в развитието на общината. Въпреки новорегистрираните 127

стопанства и подпомогнати 11 броя млади фермери за стартиране на аграрен бизнес, декарите засята и обработвана земя през разглеждания период непрекъснато намаляват. По данни на Общинска служба “Земеделие” през 2007 г. се обработват едва 12 195 дка от общата обработваема земя, а през 2010 г. техният дял е намалял с близо 43%. През 2011 г. обработваната земя е с обща площ 5 100 дка (едва 9,9 % от обработваемите земеделски територии в общината).

Основен поминък продължава да бъде производството на картофи, овцевъдство и говедовъдство. Броят на отглежданите овце през 2012 г. се увеличава с 15 % спрямо 2005 г., докато при едрия рогат добитък се наблюдава тенденция на намаляване и достигане до 864 говеда.

Анализът показва развитието на една нова дейност – **пчеларството**. През 2010 г. броят на кошерите се е увеличил с 511 кошера (34%) в сравнение с 2005 г. Независимо, че след това е налице намаляване на броя на кошерите, техният брой през 2012 г. продължава да е по-висок с около 22%.

Това е основание да се създадат стимули и условия за развитие на този сектор.

Таблица 4: Брой отглеждани селскостопански животни в община Девин за периода 2005-2011 година.

Показатели	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Говеда общо:	1450	1200	1100	1043	920	920	896	864
в т.ч. Крави	1314	1100	980	782	690	698	680	640
Свине общо:	37	80	133	8	25	0	0	7
в т.ч. свине майки	20	20	20	5	0	0	0	3
Овце общо:	4521	4400	4200	5900	5446	5416	5323	5322
в т.ч. овце майки	620	3550	3500	4998	4360	4328	4305	4635
- женски шилета	797	700	600	800	900	708	705	565
Кози общо:	1010	1000	900	530	397	426	421	394
в т.ч. Кози майки	850	700	800	432	302	315	379	359
Пчелни кошери	1002	1150	1102	1376	1450	1513	1356	1289

Източник: Общинска служба по земеделие - гр. Девин

Горското стопанство е едно от основните предимства, които община Девин има, тъй като се явява един от стратегическите резерви за развитие на общинската икономика - дърводобив, дървопреработване, лов и риболов, събиране на диворастващи билки, гъби, плодове и др. За разлика от селското стопанство предвид на това, че се запази държавните структури, въвеждането на новите форми на организация и закъснялата реформа по връщане на горите запази относителния си дял в развитието на икономиката на общината. Слаб е само ръста в създаването на нови насаждения и има спад в лесокултурните мероприятия, за което се налага да се вземат мерки, предвид бъдещото развитие на общината като туристически и курортен център.

Горските територии включват площта на Държавния горски фонд и заемат 383 245 дка (67% при средно за област Смолян 60,5%) към 2010 г.

Териториите за добив на полезни изкопаеми и депа за отпадъци заемат площ от 35 033 дка и представляват 6% от територията на общината. Населените места и другите урбанизирани територии заемат 5 030 дка (0,89%). Водните течения и водни площи са с относителен дял 2,34% с площ 13 495 дка. Поради своята планинска релефна структура с характерните за тази част на Родопите места, териториите за транспорт и инфраструктура остава най-малък като неговия относителния дял е едва 0,26% от общата площ на общината.

Туристическият сектор е разположен основно в населените места гр. Девин, с. Триград и с. Лясково. През разглеждания период броят на местата и средствата за подслон в общината нараства 3 пъти в сравнение с 2005 г. Общата леглова база през 2010 г. е с капацитет 2 813 легла. За цялата 2010 г. са реализирани общо 67 856 нощувки, в т.ч. от чужденци 10102. За една година броят на реализираните нощувки намалява с 18,6%, независимо че се увеличава капацитета на обектите за настаняване. Реализираните приходи от нощувки до 2008 г. бележат постоянна тенденция на нарастване, след което започва намаляване. За 2010 г. приходите от нощувки общо са 3 474 хил. лв.(в т.ч. 673 хил. лв. от чужденци), с 54% по-малко от 2007 г.

Таблица 5: Развитие на туристическия сектор по основни показатели

Брой категоризирани обекти в сферата на туризма						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
средства за подслон	19	17	24	34	52	65
хотели	7	6	6	8	15	18
Леглова база в категоризираните обекти						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
средства за подслон	587	875	1071	1062	1433	1653
хотели	351	647	647	717	985	1160
Брой реализирани нощувки според категоризирани обекти						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
средства за подслон	37799	65542	60084	47722	45154	37417
хотели	29835	58716	53483	35956	38266	30439
Приходи от нощувки в категоризираните обекти						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
средства за подслон	1575	3614	3823	2280	2101	1797
хотели	1490	3530	3713	2146	1972	1677
Пренощували лица в категоризираните обекти						
	2005	2006	2007	2008	2009	2010
средства за подслон	17864	26958	26985	20415	19451	17953
хотели	13948	22370	22353	15311	14564	12894

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

Липсват точни данни за заетите постоянно или сезонно в сферата на туризма лица. Според данни на Териториално статистическо бюро – Смолян относителния дял на наетите в сферата на туризма през 2009 г. е 10,7% (464 души) от общия брой наети лица за общината 4 321 души.

Районът е подходящ за развитие на лечебен, ваканционен, пешеходен, спортен, културен туризъм. През последните години се наблюдава голяма динамика на частните инвестиции в изграждането на балнеологични центрове, отговарящи на европейските стандарти в туристическия бизнес. В град Девин се намират спа – комплексите: „Персенк”, „Орфей”, „Исмена”, „Девин”, „Евридика” и „Струилица”, които използват минерални води за предлагане на спа - процедури. През 2011 г. трите големи спа центъра „Персенк”, „Орфей”, „Девин” са обслужили 15 552 туриста, които са реализирали общо 38 565 нощувки и 11 474 хил. лв. приход.

Анализът показва, че въпреки бързите темпове на инфраструктурно развитие, развитието на туристическия сектор в района съществуват сериозни ограничения, свързани с липса на достатъчни паркове и места за отдих, лошо състояние на спортните комплекси, непознаване на района и неговото културно-историческо наследство.

През 2007 г. Община Девин приема Програма за развитие на туризма 2007-2012 г. Въпреки мерките за изпълнение по програмата, все още недостатъчно ефективно се използват наличните ресурси на района за развитие на спортен, културен, селски, пешеходен, образователен туризъм. Наличният жилищен фонд в селата, природно - културното наследство и обичаите могат да бъдат използвани за развитие на културен и селски туризъм. Община Девин все още няма изработени и продаваеми цялостни туристически продукти, които да разширят туристическия поток за спортен (спелео - туризъм и конен спорт), културно - образователен и пешеходен туризъм. През анализираният период по проект „Чаирски езера” на Пещерен клуб „Силивряк” на стойност 10 000 лв. е изградена една екопътека и две беседки; по програма „Живо наследство” на фондация „Отворено общество” и фондация „Триград” в Харамийската пещера е изградена музейна експозиция с две фигури, които показват оръдия на труда; по проект ”Музей на мечките” на пещерния клуб „Силивряк” на стойност 181 000 евро е създаден музей на мечките, залесяване и информационно - образователен филм за кафявата мечка.

През 2011 г. в сътрудничество с общините Сандански и Минерални бани, община Девин стартира проект „ИТ СПА Туризъм – развитие на СПА туризъм в пограничния регион чрез използване на иновативни ИТ услуги». Основни дейности по проекта са организирани на

семинар за развитието на СПА туризъм, създаване на Туристически информационен център и изработване на маркетинг стратегия за информираност на общността.

2. Население и социален профил

През 2010 г. в община Девин живее около 10,5% (12 963 души) от населението в област Смолян. Община Девин се характеризира с неблагоприятна демографска структура, изразена с няколко продължаващи негативни тенденции:

- Непрекъснато намаляване на населението. През 2005 г. населението е било 13 864 души, а през 2010 г. то намалява с 6,4% и достига 12 963 души. Най-голямо процентно намаление за анализирания период се наблюдава при селското население, а най-малко при населението на гр. Девин. Това се дължи на застаряване и съответната повишената смъртност на населението в селата и високата миграция.

Таблица 6: Население към 31.12. по населени места за периода 2005 – 2010 г.

Община Населени места	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Област Смолян	131010	129731	128200	126536	124795	122602
В т.ч						
Община Девин	13864	13732	13580	13396	13204	12963
с. Беден	490	469	452	438	421	412
с. Брезе	554	532	520	501	493	469
с. Водни пад	14	14	12	11	10	9
с. Грохотно	930	919	931	924	926	906
с. Гьоврен	824	812	810	811	811	798
гр. Девин	7166	7175	7128	7094	7054	6996
с. Жребево	136	134	127	118	107	105
с. Кестен	108	104	102	99	97	85
с. Лясково	942	920	891	874	849	837
с. Михалково	415	404	398	386	374	355
с. Осиково	409	399	394	371	354	343
с. Селча	777	765	746	715	688	659
с. Стоманево	316	317	322	319	306	292
с. Тешел	3	3	4	5	5	7
с. Триград	720	707	686	676	655	637
с. Чуруково	60	58	57	54	54	53

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

- В структурен план броя на трудоспособното население намалява с близо 6% и през 2010 г. неговия относителен дял е 63,6% от населението на общината.
- Естественят и механичния прираст на населението в община Девин продължават да бъдат отрицателни през изследвания период 2005 – 2010 г. През анализирания период

броят на живородените деца непрекъснато се променя. Нарастване на техния брой в годините 2006 и 2009 и намаляване през останалите години. През 2010 г. техният брой е 88 души и достига по абсолютни стойности тези от 2005 г.

Таблица 7: Естествен и механичен прираст на населението за периода 2005 – 2010 г.

Област/ община	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	Механичен прираст	Естествен прираст	Механичен прираст	Естествен прираст	Механичен прираст	Естествен прираст	Механичен прираст	Естествен прираст	Механичен прираст	Естествен прираст	Механичен прираст	Естествен прираст
Област Смолян	-1428	-577	-789	-490	-975	-556	-1103	-561	-1276	-465	-1661	-532
Мъже	-717	-342	-369	-302	-457	-314	-563	-333	-679	-259	-750	-287
Жени	-711	-235	-420	-188	-518	-242	-540	-228	-597	-206	-911	-245
В т.ч												
Община Девин	-166	-121	-56	-76	-75	-77	-98	-86	-112	-80	-136	-105
Мъже	-79	-81	-26	-53	-55	-44	-48	-31	-64	-47	-42	-65
Жени	-87	-40	-30	-23	-20	-33	-50	-55	-48	-33	-94	-40

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

Високата безработица и ниският жизнен стандарт в региона са една от причините за запазване на отрицателния механичен прираст и повишаване на миграцията за изследвания период. Увеличаването на миграцията е характерно особено за хора в активна трудоспособна възраст към други икономически по-силно развити региони, най-често свързана с намиране на работа.

Таблица 8: Механично движение на населението за периода 2005 – 2010 г.

Област/ община	2005		2006		2007		2008		2009		2010	
	Заселени	Изселени	Заселени	Изселени	Заселени	Изселени	Заселени	Изселени	Заселени	Изселени	Заселени	Изселени
Област Смолян	1425	2853	1155	1944	1583	2558	1071	2174	1396	2672	1773	3434
Мъже	684	1401	543	912	782	1239	458	1021	629	1308	860	1610
Жени	741	1452	612	1032	801	1319	613	1153	767	1364	913	1824
В т.ч												
Община Девин	154	320	120	176	140	215	104	202	127	239	194	330
Мъже	65	144	57	83	56	111	43	91	59	123	100	142
Жени	89	176	63	93	84	104	61	111	68	116	94	188

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

Възрастовата структура на населението е от регресивен тип. Нараства делът на населението в над трудоспособна възраст за сметка на населението под трудоспособна и

активна възраст, които бележат трайна тенденция на намаляване през анализирания период. През 2010 г. населението в над трудоспособна възраст е 24,4 %; под трудоспособна възраст – 12 %; активна възраст – 63,6 %. Процесът на остаряване е по-силно изразен сред жените, отколкото сред мъжете.

Таблица 9: Население под, във и над трудоспособна възраст към 31.12 по местоживее и пол за периода 2005 – 2010 година

Област/ община	2005			2006			2007			2008			2009			2010		
	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст	Под трудоспособна възраст	В трудоспособна възраст	Над трудоспособна възраст
Община Девин	1949	8776	3139	1852	8762	3118	1761	8725	3094	1662	8643	3091	1 601	8 492	3 111	1551	8252	3160
Мъже	977	4632	1115	934	4608	1103	890	4555	1101	838	4509	1120	800	4 402	1 154	775	4299	1175
Жени	972	4144	2024	918	4154	2015	871	4170	1993	824	4134	1971	801	4 090	1 957	776	3953	1985
В градовете	1041	4709	1416	1021	4744	1410	973	4760	1395	934	4751	1409	917	4 699	1 438	913	4603	1480
Мъже	512	2408	486	508	2419	473	487	2404	466	475	2393	476	456	2 362	502	442	2333	524
Жени	529	2301	930	513	2325	937	486	2356	929	459	2358	933	461	2 337	936	471	2270	956
В селата	908	4067	1723	831	4018	1708	788	3965	1699	728	3892	1682	684	3 793	1 673	638	3649	1680
Мъже	465	2224	629	426	2189	630	403	2151	635	363	2116	644	344	2 040	652	333	1966	651
Жени	443	1843	1094	405	1829	1078	385	1814	1064	365	1776	1038	340	1 753	1 021	305	1683	1029

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

Средномесечното равнище на **безработицата** в Смолянска област продължава да бъде с най-високи стойности в сравнение със средните стойности на страната – 19,7%. До 2009 г. равнището на безработица в община Девин намалява от 21,94% през 2005 г. на 14,3% през 2008 г. След това започва да нараства и към 31.12.2010 г. е 25,23% при средна за страната 9.47%.

Таблица 10: Справка за равнището на безработицата в община Девин

ПОКАЗАТЕЛИ	2007г.	2008г.	2009г.	2010г.	2011г.
Средномесечен брой безработни	1394	1150	1167	1670	1952
Средномесечно равнище на безработица	18%	14,80%	15,10%	21,60%	31,70%
Брой безработни към 31 декември	1237	1105	1365	1950	1829
Равнище на безработица към 31 декември	16%	14,30%	17,66%	25,23%	29,74%
Обявени СРМ:	951	960	858	753	843
- на първичен пазар	542	623	528	416	443
- по програми и мерки за заетост	409	337	330	337	400
Устроени на работа на първичен пазар	521	361	311	391	402
Включени безработни лица в програми за заетост и обучение	312	240	213	206	250
Включени безработни лица в насърчителни мерки за заетост	102	95	33	13	25

Включени безработни лица в обучение за професионална квалификация по чл.63, т.1 от Закона за насърчаване на заетостта	156	72	20	0	2
Включени безработни лица по схеми на Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси":	-	-	-	-	-
- схема "Развитие"	-	-	-	-	-
обучение				106	99
заетост				90	105
- схема "Отново на работа" - обучение и заетост	-	-	-	1	0

Източник: Дирекция «Бюро по труда» - Девин

Броят на регистрираните безработни лица през 2010 г. спрямо 2007 г. е със 713 души повече. Относителният дял на безработните жени намалява от 73,4% през 2007 година до 50,1% през 2010 г.

Таблица 11: Регистрирани безработни в бюрата по труда към 31.12. по пол и години

ПОКАЗАТЕЛИ	2007	2008	2009	2010
Регистрирани безработни	1237	1105	1365	1950
от тях:- жени	908	832	820	976
а) до 19г. вкл.	12	7	7	9
от тях: жени	12	4	4	4
б) от 20 до 24г. вкл.	50	37	67	84
от тях: жени	41	32	33	32
в) от 25 до 29г. вкл.	80	83	101	149
от тях: жени	63	69	69	74
г) от 30 до 34г. вкл.	91	82	96	160
от тях: жени	69	64	54	72
д) от 35 до 39г. вкл.	110	90	115	171
от тях: жени	83	71	75	82
е) от 40 до 44г. вкл.	150	109	149	222
от тях: жени	108	82	83	105
ж) от 45 до 49г. вкл.	187	161	211	278
от тях: жени	139	121	117	142
з) от 50 до 54г. вкл.	218	196	250	355
от тях: жени	167	156	154	182
и) над 55г.	339	340	369	522
от тях: жени	226	233	231	283

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

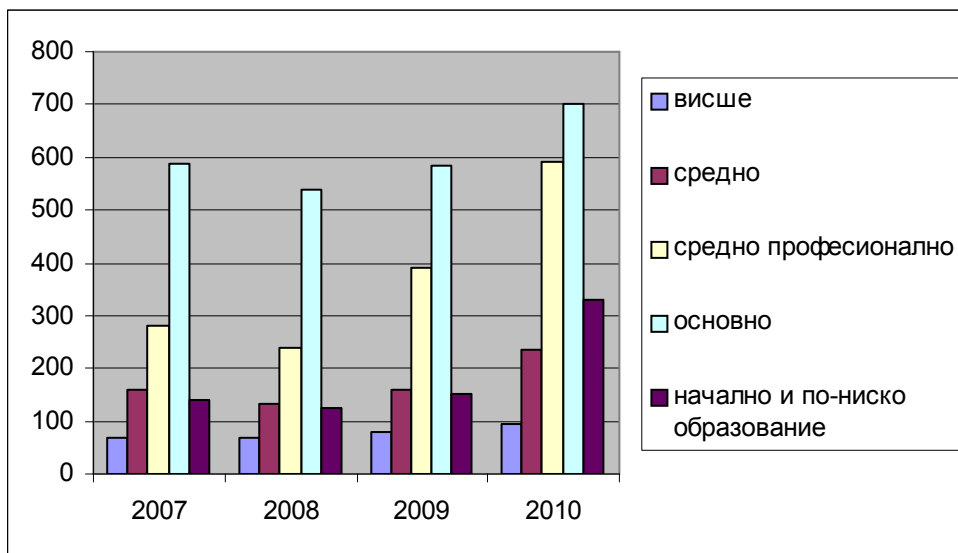
През последните 5 години в община Девин са разкрити общо 4 365 нови работни места. В периода на строителството на хидровъзела “Цанков камък” и обходния път Девин – Лясково - Михалково бяха открити около 1800 нови работни места. Опасенията, че след приключване на строителството в края на 2010 г. тази свободна работна сила ще увеличи рязко броя на безработните, доведе до предприемането на конкретни действия. По данни на ДБТ – Девин през 2011 г. броя на регистрираните безработни е със 121 души по-малко, отколкото през 2010 г.

По данни на ДБТ -Девин за 2010 г. най-голям относителен дял (около 45%) имат

безработните във възрастовата група над 50 години. Около 26 % от безработните са хора между 40 и 50 годишна възраст, 12,4% са безработните до 29 години.

Най-голям е броят на безработните с основно и по-ниско образование – 52,8 % от всички регистрирани в бюро по труда през 2010 г. Следват ги лицата със средно образование – 42,3%. Важно е да се отбележи, че около 72 % от регистрираните безработни със средно образование имат и професионална квалификация.

Графика 2: Регистрирани безработни лица по степен на образование

Мрежата от общински учебни заведения се състои от 5 детски градини (2 ОДЗ и 3 ЦДГ), 7 основни училища, 1 СОУ и 1 Ученическо общежитие. Към ОДЗ „Изворче” – гр. Девин функционира 1 присъединена полудневна градинска група в с.Лясково, а към ЦДГ „Радост” – с.Гьоврен функционира 1 целодневна детска група в с.Триград. СОУ „Христо Ботев” – гр. Девин е средищно училище, тъй като в него се обучават ученици от 3 закрити училища в общината – от с.Михалково, с.Беден и с.Брезе. Учениците от тези населени места ежедневно се превозват до гр. Девин с 3 ученически автобуса. От 01.10.2009 г., поради невъзможност за финансова издръжка от общинския бюджет, е закрит Детски комплекс – гр. Девин.

За учебни години от 2005/06 до 2009/10 г. броят на учениците в общината е намалял с 484 ученика. Обратно на тенденцията на намаляване на учениците, децата в детските градини бележат непрекъснат ръст. През учебната 2009/2010 година те са със 103 деца в повече. Но въпреки тази тенденция на нарастване, тя е незначителна с оглед отрицателния естествен и механичен прираст в общината. Ако не се предприемат мерки за стимулиране на младите хора да остават да се развиват и да живеят в общината, това ще наложи ново оптимизиране на училищната мрежа.

Таблица 12: Образователна структура в община Девин за периода 2005 – 2010 година

Учебни заведения	Детски градини	Общообразователни училища и професионални гимназии /III степен/
2005/2006		
Учебни заведения	10	13
Учители ¹	25	156
Учащи се	251	1643
Паралелки	x	89
2006/2007		
Учебни заведения	6	9
Учители ¹	32	135
Учащи се	318	1546
Паралелки	x	75
2007/2008		
Учебни заведения	6	9
Учители ¹	32	133
Учащи се	322	1437
Паралелки	x	72
2008/2009		
Учебни заведения	5	9
Учители ¹	33	120
Учащи се	351	1313
Паралелки	x	56
2009/2010		
Учебни заведения	5	9
Учители ¹	30	119
Учащи се	354	1259
Паралелки	x	60

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

В периода 2007 – 2010 г. са проведени 163 обучения за повишаване квалификацията на преподавателския персонал и са обучени 324 преподавателя.

През разглеждания период са извършени дейности, свързани с реконструиране на сграден фонд и обновяване на МТБ в образователния сектор. В резултат:

- През 2009 г. по програма „Красива България” е реконструирана детска градина в УПИ XII, кв."Люляк", кв. 49, гр.Девин. В резултат е ремонтиран покрива с площ от 485 м², положена е топлоизолация на фасадата с площ от 418 м² и е подменена дограма с площ от 249 м².

- През 2009 год. е положена топлоизолация по фасадата и са ремонтирани покривите на ЦДГ „Изворче” - гр. Девин, ЦДГ „Здравец” - гр. Девин, Детска градина - кв. Настан, Детска градина - с. Грохотно, Детска градина - с. Гьоврен и Детска градина - с. Триград
- През 2009-2010 г. със средства от Оперативна програма „Регионално развитие” е изпълнен проект „Извършване на енергоефективни мероприятия и изпълнение на необходимите СМР на СОУ „Хр.Ботев”, гр.Девин”. По проекта са извършени СМР, свързани с поставяне на топлоизолация, ремонт на санитарните възли и подмяна на осветителните тела В резултат е постигната икономия на енергия - 74 438 MW/H.

Данните на Териториалното статистическо бюро сочат следното разпределение на **лечебните и здравни заведения**, легловия фонд и медицинските специалисти в община Девин към 31.12.2010 г.

Таблица 13 Капацитет на лечебните заведения по години

Видове лечебни заведения	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	Брой заведения						Легла					
ОБЩО	3	3	3	3	3	3	95	80	80	85	75	78
Лечебни заведения за болнична помощ	1	1	1	1	1	1	95	80	80	85	75	78
Многопрофилни болници	1	1	1	1	1	1	95	80	80	85	75	78
Заведения за извънболнична помощ	2	2	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-
Медицински центрове	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-
Самостоятелни медико - технически лаборатории	1	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

Легловата база в болничните заведения непрекъснато намалява от 2005 до 2010 г. Към 31.12.2010 г. в общината има три болнични заведения със 78 легла. Медицинските кадри в община Девин бележат също тенденция на непрекъснато намаляване, въпреки постоянния броя на лечебните заведения. Тенденцията на намаляване е налице при лекарите и медицинските специалисти, докато лекарите по дентална медицина запазват относително постоянен брой.

Таблица 14 Брой медицински специалисти в община Девин по години

Медицински специалисти	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Лекари	35	33	32	25	39	28
Лекари по дентална медицина	13	12	12	12	12	12
Медицински специалисти по здравни грижи и лица завършили медицински колеж	79	76	71	66	65	52
ОБЩО	127	121	115	103	116	92

Източник: Териториално статистическо бюро - Смолян

През 2008 г. по Проект „Красива България” е ремонтиран покрива и подменена дограмата на МБАЛ – гр.Девин. През анализирания период с общински средства са закупени: ехограф, авторефрактометър и аудиометър.

Социалната дейност на общината се характеризира с предоставяне на услуги в общността, а именно:

- *Личен асистент* – насочена е към ежедневно обслужване на лица с увреждания (над 90% с чужда помощ). Дейността се извършва по Национална програма “Асистенти на хора с увреждания”.
- *Социален асистент и домашен помощник* – обслужване на възрастни и самотни хора, хора с увреждания и деца в риск за преодоляване на социалната им изолация, справяне с ежедневните потребности чрез осигуряване на качествена дневна грижа и помощ в домакинството. Дейността се извършва по проект “Социална услуга за качествен живот”, дейност “Личен асистент”.
- *Обществена трапезария* – предоставяне на безплатен топъл обяд, включващ топла супа, ястие и хляб. Ползватели на услугата са лица и семейства на месечно социално подпомагане, лица с доказана липса на доходи, самотно живеещи лица, лица получаващи минимални пенсии, скитащи и бездомни лица.
- *Център за обществена подкрепа (ЦОП)* – изграден през 2010 год. със средства осигурени от Международна социална служба – България. Функционирането на същия ще стартира от началото на месец април 2011 год. – услугите, които ще се предоставят в него ще бъдат насочени към директна работа с деца, застрашени от отпадане от училище; работа с родителите им, както и дейности и услуги за превенция на изоставането от училище.

- „Приемна грижа” – община Девин.
- Национална програма „В подкрепа на майчинството”/НПВПМ/ – община Девин.

Таблица 15: Брой лица, възползвали се от услуги в общността по години и видове услуги

Вид услуга	2007		2008		2009		2010		2011	
	общо	в т.ч. деца	общо	в т.ч. деца	общо	в т.ч. деца	общо	в т.ч. деца	общо	в т.ч. деца
Личен асистент	60	5	43	4	38	4	14	5	9	3
Социален асистент и домашен помощник	-	-	16	6	16	6	-	-	-	-
Социален асистент и домашен помощник фаза 2	-	-	-	-	-	-	53	7	53	7
Обществена трапезария	-	-	-	-	91	-	95	25	96	22
ЦОП	-	-	-	-	-	-	-	-	174	174
Приемна грижа	9	9	6	6	5	5	5	5	7	7
НПВПМ	1	1	11	11	1	1	-	-	-	-

Източник: Дирекция «Социално подпомагане» - Девин

Община Девин има богато **културно - историческо наследство**, което се разпространява чрез дейността на 13 читалища – в гр. Девин, кв. Настан, с.Грохотно, с.Гьоврен, с.Триград, с.Беден, с.Брезе, с.Лясково, с. Михалково (2 броя), с.Осиково, с.Селча и с.Стоманово и създадената историческа музейна сбирка в ОНЧ „Родопска просвета-1923” – гр.Девин. Във връзка с промените, настъпили в Закона за народните читалища през 2010 год. Общински съвет – Девин прие Програма за дейността на читалищата през 2010 год., която се отчита всяка година. Ежегодно освен субсидията, получавана чрез общинския бюджет за ремонт и художествено - творческа дейност, читалищата от общината кандидатстват с проекти за обновяване на книжния си фонд пред Министерство на културата. В периода 2009 – 2011 г. 9 читалища са получили субсидии за ремонт и оборудване, художествено - творческа дейност и обновяване на книжния фонд на обща стойност 21 100 лв. По проект „Глобални библиотеки – България” в ОНЧ „Родопска просвета-1923” – гр.Девин, НЧ – Гьоврен, НЧ – Селча, НЧ – Грохотно и НЧ – Лясково бяха открити информационни центрове, оборудвани с компютърна техника.

През 2011 г. община Девин стартира съвместен проект с Гърция “Сагитариус: Стартиране на местно предприемачество в областта на културното и природно наследство:

стратегии и средства за обединяване на усилията, опазване и мобилизиране на културното богатство, усвояване на опит” по Оперативна Програма на ЕС за Транснационално Коопериране “Югоизточна Европа”, по който до момента са постигнати следните резултати:

- Изготвена Интегрирана комуникационна стратегия и брендиране в Югоизточна Европа и ЕС;
- Изготвена Вътрешно - проектна комуникационна стратегия;
- Изготвена на комуникационна стратегия и интернет сайт;
- Разработен план за комуникация и прозрачност;
- Разработена партньорска мрежа за сътрудничество в предприемачеството;
- Рамка за създаване на предприемачество в туризма и други сектори;
- Изготвен регистър на транс-националното наследство.

3. Инфраструктура

Община Девин се явява важен инфраструктурен възел за съседните общини поради нейното местоположение и значението на град Девин като център в транспортно, енергийно и комуникационно отношение. За да се затвърди и засили тази роля е необходимо доразвиване и подобряване на съответните мрежи и съоръжения на инфраструктурата.

Развитие на инфраструктурата

Инструмент за постигане изпълнението на стратегическите цели в ОПР е **Приоритет 2 Развитие и модернизация на инфраструктурата, създаваща условия за растеж.** Изпълнението на проекти за изграждане, реконструкция и модернизация на транспортната инфраструктура. За периода 2007-2010 г. извършена реконструкция и доизграждане на участъци от пътищата от общинската пътна мрежа:

- Местен път Девин – Фотиново, участък м. Лесичево – 8,654 км.
- Път IV – 86842 – “Михалково - Осиково” – 11,33 км.
- Път IV – 19776 – “Тешел – Триград-Кестен” – 3,5 км.
- Път IV – 86837 – “Михалково – Стоманово” – 4,8 км.

Извършена е рехабилитация и реконструкция на вътрешната улична мрежа в община Девин – 17 520 м. Това допринася за подобряване на условията на обитаване на населените места и създаване на условия за развитие, както на туристическия сектор, така и на сектори от местната икономика.

Развитие на електроенергийната система

По данни на Община Девин през анализирания са били изградени и са процес на изграждане от частни инвеститори МВЕЦ по р.Триградска, р.Чаир дере, р.Гашня, р.Чуреково и Михалково. Одобрени са проекти за ПУП за пет фотоволтаични централи на частни

инвеститори, от които: в гр.Девин – 2 бр., в с.Беден – 1 бр., с.Стоманево – 1 бр, с.Чуреково – 1 бр. Извършени са СМР с енергоспестяващи мероприятия в СОУ „Хр.Ботев” гр.Девин, училищата в кв.Настан и с.Лясково, детските градини в кв.Настан, гр. Девин и селата Триград, Грохотно, Гьоврен.

Развитие на водостопанската система

В община Девин са водоснабдени всички населени места, като в по-голямата част от тях водоподаването е по гравитачен начин. Основното водоснабдяване на гр. Девин се осъществява с гравитачен водопровод от извор „Балдарана” с дебит 54 л/сек. Дебитът на основните водоизточници е достатъчен за задоволяването на постоянното и временно пребиваващо население.

Състоянието по отношение на водоснабдяване, канализация, пречистване на отпадни води и водопотребление за периода от началото на 2007 г. до днес е следното:

Таблица 16 Основни показатели на ВиК мрежата

№	ПОКАЗАТЕЛИ	МЯРКА	СТОЙНОСТ
1.	Общо водоснабдяване на населените места спрямо броя на жителите	%	100
1.1	в т.ч. водоснабдено от мрежите експлоатирани от ВиК ЕООД	%	100
1.2	в т.ч. водоснабдено от собствени водоизточници	%	-
2.	Процент на жителите обхванати от канализиране на отпадъчните води	%	78
3.	Наличие за пречиствателни станции за питейни води. Бр.	Брой	2
4.	Потребление на вода	м ³ /жит.год	40

Източник: ВиК ЕООД - Смолян

По данни на Водоснабдяване и канализация ЕООД – Смолян след 2008 г. е налице намаляване на загубите, но те продължават да са големи – 48,82% (2011 г.). Това се дължи на реализацията на редица инфраструктурни проекти в общината, свързани с ремонт и/или реконструкция на вътрешна канализация, изграждане на главен събирателен колектор, нови водохващания и водоеми, външни и вътрешни водопроводи и водопроводни мрежи. Въпреки тези мерки около 60% от вътрешната водопроводната мрежа се нуждае от реконструкция. Към 01.2012 г. 18 636 м от водопроводната мрежа е с ертенитови тръби, а 8174 м. – стоманени.

Към момента е извършена реконструкция на по-голямата част от водопреносната мрежа в гр.Девин, с.Лясково, с.Михалково, с.Гьоврен и с.Грохотно. По програма ПРСР са разработени и спечелени проекти за рехабилитация на водопроводната и канализационна мрежа и за изграждане на пречиствателни съоръжения в селата Триград, Грохотно, Селча,

Стоманево и Осиково. Общината е подписала договор за изпълнение на обща стойност **19 404 616 лв.**, но проектите все още не са стартирали

Околна среда

Проблемите по опазване на околната среда в общината не са сериозни, но съществуват такива, които е нужно да бъдат решавани.

Девинска община е богата на качествени източници на питейна вода. Водите – карстови и минерални, са с изключителни качества и са основен ресурс в общината за нейното социално-икономическо развитие. Водите в община Девин са със стабилни основни показатели на качество в дългосрочен период, с природно гарантирани условия за възпроизводство. Липсват обаче съвременни и ефективни съоръжения за очистване на отпадъчните води.

Канализационната мрежа обхваща повечето населени места от общината. Въпреки наличието на 2 пречиствателни станции, тяхната работа е неефективна и това води до замърсяване на повърхностните води, макар и на сравнително къси участъци по р.Въча и притоците ѝ. Град Девин е най-значителния източник на промишлени отпадъчни води по поречието на р. Въча в общината, които са заустват в р. Девинска, поради липсата на необходимите пречиствателни съоръжения. Река Въча е национален обект и стратегически резерв за водоснабдяването на голяма част от населението на Южна България.

През 2010 г. общинската администрация разработва проекти, с цел решаване на тези проблеми:

- Канализация на гр. Девин – главен събирателен колектор от РШ1 до РШ30 – първи етап.
- Канализация –с. Грохотно от РШ1 до РШ14 –първи етап.
- Канализация –с. Грохотно – II-ри етап.
- Канализация с. Триград – по улицата на десния бряг на р. Триградска.
- Канализация в гр. Девин, ул.”Първи май” – общо 200м.
- Проект „Канализационна и водопроводна мрежа на с.Гьоврен”. Завършен I-ви етап от обекта, в рамките на отпуснатите средства.
- „Улични водопроводни и канализационни мрежи в кв. Изгрев, гр.Девин”. Завършен е I-ви етап в рамките на осигурените средства.
- Водопровод и канализация на ул.”Въстаник” и ул.”Кокиче”.
- Изготвен е Технически проект за ГПСОВ – гр.Девин и е внесен за финансиране по ОПОС.

С изключение на проекта за ГПСОВ, останалите проекти са одобрени за финансиране по ПРСР.

Проблемите с изхвърляне и съхраняване на отпадъците в общината са сериозни поради значителните им количества и ограничените възможности за определяне на нови терени за тяхното депониране, тъй като релефът е силно пресечен, със стръмни на места и почти непроходими долини. След 2006 г., със закриване на градското депо за ТБО отпадъците на община Девин се извозват ежедневно до регионалното депо в с.Барутин, община Доспат. Това доведе рязко до повишаване на разходите на общината за поддържане на дейностите по сметосъбиране и сметоизвозване. Освен посочените по-долу разходи всяка година Община Девин отделя и средства за закупуване на нови съдове за ТБО – около 20-30 хил.лв.

Таблица 17: Годишните количества на депонираните битови отпадъци са както следва:

Година	2006	2007	2008	2009	2010
Количество	3 8	3 9	4 1	4 0	~ 3
/т/	92	82	36	60	402

Източник: Годишен доклад за напредъка на изпълнение на ОПР на община Девин за периода 2007 – 2009 г.

През 2007 г. е въведено разделно събиране на отпадъци от опаковки на територията на гр. Девин и кв. Настан. В таблицата е показан относителният дял на разделно събраните отпадъци от опаковки спрямо общите годишни количества битов отпадък:

Таблица 18: Относителен дял на разделно събраните отпадъци от опаковки спрямо годишното количество битов отпадък

Година	Относителен дял в %
2007	1.27
2008	2.43
2009	3.80
2010	~3.93

Източник: Годишен доклад за напредъка на изпълнение на ОПР на община Девин за периода 2007 – 2009 г.

Община Девин е сключила договори с фирма „ЕКОБАТЕРИ” АД – гр. София за оползотворяване на негодни за употреба батерии и акумулатори /НУБА/. За 2009 г. събраните количества НУБА са 17 кг., а за 2010 г. – 42 кг.

След 2009 г. общината работи с фирма „Сплавкомерс” АД за събиране, извозване и рециклиране на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване /ИУЕЕО/. След двукратно провеждани кампании с населението са събрани и предадени общо 3 620 кг. В момента има събрани количества, които се съхраняват в общински склад до последващото им извозване.

С Решение № 141/02.10.2006г. на Общински съвет – Девин е определена площадка за депониране на строителни отпадъци в УПИ I, кв.156, пл.№ 11602 в м.Яза по ПУП на гр. Девин. Мястото е избрано с цел повишаване котата на терена, съобразно котата на работното

ниво на новостроящия се язовир „Цанков камък” в м.Забрал, където се очаква да достигне опашката му.

Обезвреждането на медицински отпадъци се осъществява чрез изгаряне в контейнери в непосредствена близост до болницата и жилищните квартали, което е недопустимо.

Общината разработва технически проект „Изграждане на претоварна станция за БО на Община Девин с център за селектиране” на стойност 1 490 000 лв., но не получава финансиране.

В община Девин е запазено голямото разнообразие в растителния и животинския свят. Значителни територии и природни обекти в района са под закрилата на природозащитното законодателство. Голяма част от територията на община Девин попадат в защитена зона „Триград-Мурсалица”, с идентификационен код BG0002113, както и в ЗЗ „Родопи-Западни” с код BG0001030.

Със Заповед № РД-429 от 18.06.2007 г. на Министъра на околната среда и водите е увеличена площта на ЗМ „Триградско ждрело”.

Със Заповед № РД-695 от 19.09.2007 г. на Министъра на Околната среда и водите бе увеличена площта на ЗМ „Поречието на р.Девинска” и понастоящем е 136.73 ха. Предложението за увеличаване на площта и е на Проект „Родопи”, които извършиха изследване в рамките на проучването на консервационно значимото биологично разнообразие по поречието на р.Девинска.

Пещерен клуб «Силивряк» реализира три проекта на опазване на биологичното разнообразие и повишаване информираността за природното богатство на района:

1. Проект: «Опазване на глобално значимото биологично разнообразие на ландшафта в Родопите в защитена местност Триградско ждрело», по който са изградени железен път в Триградско ждрело и площадка за наблюдение на редки видове птици и растения.
2. Програма „Живо наследство” в Харамийската пещера е изградена музейна експозиция с две фигури, които показват оръдия на труда.
3. По проект ”Музей на мечките” е изграден „Музей на кафявите мечки”, извършено е залесяване в 4 горски стопанства - Доспат, Борино, Триград и с.Широка лъка с плодни дръвчета и храсти, направен е филм и сайт за кафявата мечка в Родопите, публикувана е информационна брошура на български, английски и гръцки език.

6. Административно обслужване

Един от основните приоритети в Плана за развитие на община Девин е свързан с подобряването на административното обслужване и привеждането му в съответствие с принципа за обслужване на „едно гише”. На принципа едно гише чрез фронт-офис се

предоставят 186 административни услуги само в Общинска администрация – Девин, гр.Девин, ул.Дружба № 1. В останалите населени места на община Девин се извършват Административни услуги гражданска регистрация и актосъставяне (22 бр.) и Административни услуги "Селско стопанство и екология" (2 бр.)

В изпълнение на тази цел периодично се обновява техниката, актуализират старите и се внедряват нови софтуерни продукти, благоприятстващи бързото и качествено обслужване. Чрез софтуера „Архимед е-Община” се управлява документооборота в общинската администрация и се следи състоянието на процесите, стартирани към служителите.

За ефективното обслужване и по-доброто поддържане на регистрите за гражданско състояние, картоните и образците на действащата система “ЕСГРАОН” в общината се поддържа и актуализира Локална база данни „Население”. Чрез Интернет и електронен подпис се ползва и Национална база данни „Население”. Въведе се ПП „Актопис”, който създава възможност за автоматизирано отпечатване на актове за раждане, брак и смърт. Ежегодно се провеждат атестации и периодично обучения на служителите.

Таблица 19: Брой проведени обучения и обучен административен персонал на община Девин

Година	Брой служители	Тип обучения	Продължителност
2007	36	семинари и курсове	2-5 дни
2008	55	семинари и курсове	2-5 дни
2009	27	семинари и курсове	2-5 дни
2010	12	семинари и курсове	2-5 дни
2011	12	семинари и курсове	2-5 дни

През последните пет години са проведени обучения на служители от администрация за управление на проекти от Института по публична администрация, гр. София. За периода 2007-2011 г. са проведени 17 обучения, в които са обучени 27 служители от общинската администрация.

В обобщение могат да бъдат направени **няколко ключови констатации за социално-икономическото развитие** на община Девин за разглеждания период и очертаващите се тенденции за в бъдеще:

- Социално-икономическият анализ на общината показва, че основните демографски и социални проблеми, очертали се още през 2005 г. в процеса на подготовка на ОПР, годишния доклад за периода 2007-2009 година не се решават, а се задълбочават.
- Тези социално-икономически явления са предпоставки за постигане на малка добавена стойност и по-бавен растеж на местната икономика, тъй като

конюнктурата до голяма степен оказва влияние върху размера на привлечените инвестиции, иновативността на стопанските субекти и създаването на конкуренти предимства.

- Развитие се наблюдава по отношение на предоставяните социални услуги на местното население и интегриране на възможностите за алтернативен туризъм в местната политика, обогатяване на възможностите за социален и културен живот.
- Документите свързани с развитието на социалните услуги, които се предоставят на общността и тези свързани с развитието на туризма в трансграничния регион имат и ще имат важно значение за бъдещия облик на общината. Акцентът от тук нататък трябва да е върху тяхната реализация и оценка на постигнатите резултати.
- Прогрес в местната политика по отношение на развитието на човешките ресурси. През анализирания период в община Девин се прилагат разнообразни инициативи, характеризиращи активната политика по заетостта на държавните и местни власти. Осигуряването на заетост се постига чрез ангажиране в национални програми и проекти, както и прилагане на насърчителни мерки за заетост и обучение по реда на Закона за насърчаване на заетостта, финансирани от държавния бюджет, европейски и други фондове. Подобна „нетипична” ангажираност на общинската администрация има за цел да неутрализира неблагоприятното въздействие на икономическата криза и да подобри общите параметри на пазара на труда в общината. Повишаването качеството на работната сила чрез придобиване на допълнителни, знания, професионални умения и ключови компетенции в рамките различните схеми на ОП РЧР допринася съществено за слабото отражение на икономическата криза върху нивото на заетост в общината.
- Инвестициите в инфраструктурата, особено пътната, са доминиращи по отношение на вложени ресурси – получен ефект.
- Привличането на средства от ОП и други секторни програми за изграждане на инфраструктурата и за осъществяване на спомагателни дейности са от съществено значение за местните стопански субекти и за стабилизирането им във финансово отношение. Възможностите за вливане на финансови средства чрез реализация на инфраструктурни проекти, изпълнявани от местни

икономически субекти доведе до осигуряване на заетост и доходи на населението.

- Изградената инфраструктура ще окаже положително въздействие върху притока на инвестиции към общината, създаване на по-висока добавена стойност от икономическите дейности, ще насърчи и спомогне развитието на туризма и интензифицирането на транспортните потоци.
- Косвените ефекти от инфраструктурното развитие са свързани с подобряване на демографската структура на населението и увеличаване на притока към общинската хазна на местни данъци и такси.

Тези констатации дава основание да се направят следните заключения:

- Интензивните социално-икономически процеси в общината не са били обект на проактивни действия, с цел овладяване на негативни последици от тях;
- Водената политика по отношение на постигане на целите, приоритетите и визията на общината се нуждае от сериозна редакция и актуализация с оглед на настъпилите икономически явления в световен мащаб и проблемите, с които се сблъсква общината;
- Необходими са по-сериозни политически интервенции по отношение привличането на инвестиции, разкриване на работни места и подпомагане развитието на местната икономика;
- Стремешът към максимално използване на финансовите инструменти на ЕС (оперативни програми, програми за трансгранично сътрудничество и други), трябва да се превърне в приоритет на местната политика и да се обезпечи с ресурси (материални и нематериални), за да се осигури привличане на необходимото безвъзмездно финансиране за общинското развитие.
- Приоритизирането на специфичните цели е наложително с оглед на факта, че общината разполага с ограничени финансови ресурси за кофинансиране на проектите.